

VYSOKÁ ŠKOLA FINANČNÍ A SPRÁVNÍ, O.P.S.

Výzkumný projekt

**„Nové postupy a metody finančního šetření,
zajišťování majetku a identifikace legalizace výnosů
z trestné činnosti“**

„Metodika finančního šetření“

Bratislav 8. 10. 2015

CÍL METODIKY:

Zvyšovat vzdělanost policistů v oblasti

- vyhledávání,**
- zajišťování a,**
- správy majetku pocházejícího z trestné činnosti,**
- boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a**
- využití nabytých znalostí v praxi**

METODIKA FŠ

Teoreticko-praktické schéma určující postup provádění odborné činnosti (finančního šetření). Vychází z vědeckého poznání a empirie, přesně vymezuje jednotlivé postupy pro výkon dané činnosti – tzn., soustavný postup, který v dané oblasti vede k cíli (vyhledání a zajištění výnosů z trestné činnosti), v ideálním případě nezávisle na schopnostech toho, kdo ho provádí.

Hlavním smyslem metodiky finančního šetření je stanovit závazná pravidla a postupy pro řešení situací, které mohou nastat v průběhu vyhledávání výnosů z trestné činnosti s cílem tyto výnosy **zajistit** dříve, než je pachatelé a další osoby vyvedou z dosahu orgánů činných v trestním řízení.

FUNKCE METODIKY FŠ

- 1) Poznávací** – spočívá v seskupování konkrétních postupů finančního šetření do praktických skupin na základě poznání zdrojů a jednotlivých forem výnosů z trestné činnosti. Jiný postup vyhledávání možného majetkového prospěchu pocházejícího z trestné činnosti zájmových osob bude volen u takových věcí a jiných majetkových hodnot, které jsou evidovány u osob a úřadu pověřených vedením evidence majetku (např. orgán pověřený vedením katastru nemovitostí, orgán správy daní, orgán, který vede registr motorových vozidel, banky, apod.) a jiný způsob u majetkových hodnot, které nejsou evidovány (např. hotovostní peníze, řada movitých věcí, apod.). Naplnění poznávací funkce umožní policejnímu orgánu najít odpovědi na otázky jako, jak vznikl výnos z trestné činnosti (odhalí zdroj), jak tento výnos odhalit a vyhledat a zejména umožní identifikaci výnosů.
- 2) Formativní** – spočívající ve vytváření typových modelů činnosti policejního orgánu v procesu vyhledávání určitých forem výnosů z trestné činnosti, které představují systém doporučených metod. Naplnění této funkce metodiky přispěje také k tomu, že budou uvedeny do souladu pojmy, které používá trestní řád, případně další právní předpisy, např. zákon o policii, apod. a pojmy používané ve finančním šetření.

Základní pojmy:

Finanční šetření v EU – součást trestního řízení

„Finanční šetření“ znamená vyšetřování finančních záležitostí týkajících se trestné činnosti s cílem:

- určit rozsah kriminálních sítí a/nebo rozsah trestné činnosti;
- *odhalit a vyhledat výnosy z trestné činnosti, finanční prostředky teroristů nebo jiná aktiva, která by mohla být zkonfiskována; a*
- zajistit důkazy využitelné v trestním řízení.

(Doporučení FATF – mezinárodní normy pro boj proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní, únor 2012)

Finanční šetření v ČR – relativně samostatná část trestního řízení

proces *vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti* nebo zajišťování náhradní hodnoty a vyhotovení majetkového profilu pro účely zajištění výkonu trestu či ochranného opatření nebo zajištění nároku poškozeného v trestním řízení, a následující úkoly spojené se správou takto zajištěného majetku.

(ZP PP ze dne 12. září 2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení)

Finanční šetření

Pojem finanční šetření není v českém trestním právu obsažen, a proto jeho provedení při vyšetřování trestných činů není pro orgány činné v trestním řízení závazné.

Finančním šetřením rozumíme proces realizovaný policejním orgánem (specializovaným pracovníkem) s cílem odhalit a identifikovat věci a jiné majetkové hodnoty jako výnos z trestné činnosti a ustanovit osoby, které mají výnos v držení nebo kterým osobám náleží, včetně jeho zajištění pro účely trestního řízení. Nedílnou součástí finančního šetření je zajišťování důkazů pro posouzení kvalifikace trestného činu.

Metody finančního šetření - I:

1. Pátrání

- osobní
- administrativní

2. Vytěžování osob a dožádání

- vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,
- vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
- obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,
- provádět ohledání věci a místa činu,
- způsobem uvedeným v hlavě čtvrté provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.

3. Digitální vytěžování

4. Analýza listinných materiálů

5. Odborná vyjádření a znalecké posudky

6. Domovní a osobní prohlídky

Metody finančního šetření - II:

- 1. metody zpravodajské** - odhalit a zjistit skutečnosti, že majetkový prospěch zájmové osoby mohl být získán trestnou činností
- 2. metody vyšetřovací** - prověřit a zadokumentovat skutečnosti, získané prostřednictvím finančního zpravodajství
- 3. metody kriminalistické** - prokázat, že určitý majetkový prospěch pochází z trestného činu, pro který je obviněný stíhán

Každá z uvedených skupin metod finančního šetření může obsahovat některé z výše uvedených konkrétních metod a to podle konkrétní fáze trestního řízení.

Etapy finančního šetření

- 1. Finanční zpravodajství (šetření)** – získávání poznatků o možném majetkovém prospěchu (profilu) zájmových osob.
- 2. Finanční prověřování** – ověření poznatků z finančního zpravodajství a zjištění skutečností nasvědčující tomu, že odhalené majetkové profity zájmových osob jsou (mohou být) výnosem z trestné činnosti a dokumentace těchto výnosů.
- 3. Finanční vyšetřování** – dokazování, že majetkový prospěch, kterým disponují obviněné a další osoby (zajištěný majetkový prospěch), byly nabyty trestnou činností, za kterou jsou stíhány.

VZTAH FINANČNÍHO ŠETŘENÍ A TRESTNÍHO ŘÁDU (ZÁKON O POLICII ČR)

× finanční zpravodajství (šetření)

Cíl: - získávání poznatků o možném majetkovém prospěchu (profilu) osob podezřelých z trestné činnosti nebo o původů majetku z neznámých zdrojů

Zdroje informací:

- podněty občanů nebo firem
- podněty kontrolních orgánů (FAÚ,...)
- výsledky operativně pátrací činnosti policejních útvarů pověřených odhalováním kriminality
- ostatní druhy podnětů (anonymy, sdělovací prostředky, poznatky z jiné tr. činnosti)
- poznatky z osobního pátrání

× Trestní řád – pojem finanční šetření nepoužívá

§ 158 odst. 1 - Šetření

Policejní orgán je povinen na základě vlastních poznatků, trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, učinit všechna potřebná **šetření** a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin

× Zákon o Policii ČR

§ 66 - Policie může v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu žádat od správce evidence nebo zpracovatele poskytnutí informací z evidence provozované na základě jiného právního předpisu.

§ 69 - Získávání poznatků o trestné činnosti (policista před zahájením úkonů trestního řízení z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiné osoby anebo orgánu za účelem získání poznatků o trestné činnosti vyhledává, odhaluje, a je-li to třeba, i dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin)

§ 72 - Policista je ... při získávání poznatků o trestné činnosti... oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky

VZTAH FINANČNÍHO ŠETŘENÍ A TRESTNÍHO ŘÁDU

✘ Finanční prověřování

Cíl – prověření poznatků z finančního šetření a dokumentace majetkových poměrů podezřelých a dalších osob

Zdroje informací

- **postup podle § 8 TR:**

- státní orgány, právnické a fyzické osoby, včetně finančních orgánů (finanční úřady) a institucí (banky, pojišťovny apod.)

- **Postup podle § 158 odst. 3 TR**

- vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,
- b) vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
- c) obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,
- d) provádět ohledání věci a místa činu,

✘ Trestní řád

§ 158 odst. 3 - Prověřování

O zahájení úkonů trestního řízení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, sepíše policejní orgán neprodleně záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dověděl.

VZTAH FINANČNÍHO ŠETŘENÍ A TRESTNÍHO ŘÁDU

× Finanční vyšetřování

Cíl – prokázat souvislosti mezi trestnou činností a odhaleným a prověřeným majetkovým prospěchem obviněného (dalších osob)

Zdroje

- výslech obviněného
- výslechy svědků
- odborná vyjádření,
- znalecké posudky,
- písemné a jiné (digitální, fotografické..) záznamy vztahující se k majetkovému prospěchu a trestné činnosti

× Trestní řád

§ 160 odst. 1 – Vyšetřování

Nasvědčují-li prověřováním podle § 158 zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného....

Metodika FŠ před zahájením úkonů TŘ

Cíl finančního šetření:

- odhalit možné zdroje majetkového prospěchu podezřelého a dalších zájmových osob
- provedení prvotních vztahových analýz

Zdroje informací (zdrojem je osoba nebo věc, od něhož je možné získat informace):

- otevřené zdroje - informace jsou získávány z veřejně dostupných zdrojů jak tištěných, tak elektronických
- podněty kontrolních orgánů (finanční analytický útvar MF, výsledky auditů, atd.) a ostatní druhy podnětů,
- lidské zdroje - informace jsou získávány a poskytovány osobami (lidskými zdroji),
- vlastní zdroje – informace jsou získávány přímým pozorováním, od informátora, z vlastní databáze (OPČ),
- informace z databází (BizGuard, MagnusWeb, katastr nemovitostí...),
- informace ze speciálních zdrojů (policejní informační systémy).

Metodický postup:

- úkony vedoucí ke zjištění možného výnosu musí být prováděny tak, aby nedošlo k jejich prozrazení nepovolaným osobám,
- osobním pátráním zjistit informace o majetkových poměrech podezřelého z trestné činnosti z veřejných zdrojů,
- zpracovat analýzu prvotních informací,
- na základě spisového materiálu vedeného k podezřelé osobě, zpracovat možné verze legalizace výnosů z trestné činnosti,
- zpracovat plán FŠ pro etapu po zahájení úkonů trestního řízení.

Výsledek finančního šetření:

- zjistit skutečnosti nasvědčující tomu, že prošetřovaný majetkový prospěch je výnosem z trestné činnosti, tzn., že byl získán konkrétní osobou v důsledku jednání vykazující znaky trestného činu

Metodika FŠ v přípravném řízení – etapa prověřování

Cíl finančního šetření:

- ověřování poznatků o majetkovém prospěchu pocházející z trestné činnosti,
- dokumentace tohoto prospěchu,
- odhalení dalších inkriminovaných hodnot, které nebylo možné získat v předchozí etapě finančního zpravodajství (peněžní prostředky na účtu u finančního ústavu, apod.) a jeho zdokumentování,
- majetkový prospěch pocházející z trestné činnosti a z neznámých zdrojů zajistit podle příslušných ustanovení trestního řádu: §§ 78, 79, 79a – 79f.

Zdroje informací:

- Lidské zdroje (vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů a odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
- Vlastní zdroje (ohledání věci a místa činu a domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor)
- Informační systémy finančních institucí a úřadů,
- Poznatky z osobního pátrání
- Poznatky vyplývající z dožádání

Metodický postup:

- provést domovní prohlídku a prohlídku jiných prostor – soupis majetku,
- provést analýzy finančních toků s cílem odhalit původ majetkového prospěchu a jeho aktuální umístění,
- ověřit poznatky o zdroji vzniku výnosů – vznik primárního a sekundárního výnosů
- zpracovat zprávu o dosavadních výsledcích finančního šetření pro potřeby následující etapy

Výsledek finančního šetření:

- Na základě finanční analýzy rozdělit zjištěné majetkové hodnoty na legální majetek a majetek pocházející z trestné činnosti případně z neznámých zdrojů,
- zajištění věcí a jiných majetkových hodnot získaných trestnou činností nebo zajištění náhradní hodnoty,
- shromáždění příslušného dokumentačního materiálů, ze kterého bude patrné, kdo majetkový prospěch vlastní nebo komu náleží.

Metodika FŠ v přípravném řízení – etapa prověřování

Cíl finančního šetření:

- prokázat, že majetkový prospěch zájmových osob pochází z trestné činnosti, pro kterou je stíhán pachatel,
- v případě škody způsobené trestným činem, zajistit legální majetkové hodnoty obviněného pro účely náhrady škody,
- zajistit majetek obviněného pro účely trestu propadnutí majetku (pokud tento trest přichází v úvahu),
- zpracování majetkového profilu pachatele.

Zdroje informací:

- lidské zdroje – poznatky z výslechu obviněného, svědků, znalců a dalších osob,
- poznatky z osobního pátrání – v místě bydliště, pracoviště a míst, kde se nachází majetkový prospěch získaný trestnou činností,
- poznatky z digitálního vytěžování – z nosičů zajištěných při domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor,
- informační systémy finančních institucí (bezpečnostní schránky) a úřadů.

Metodický postup:

- výslechem obviněného a dalších zájmových osob ověřit skutkový stav výsledků finančního prověřování provedeného v předcházející etapě,
- za účelem objektivizace výše majetkového prospěchu získaného trestnou činností lze dožádat znalce z oboru ekonomie,
- zajistit legální majetek pachatele pro účely náhrady škody nebo výkonu trestu propadnutí majetku,
- zpracovat závěrečnou zprávu o výsledcích finančního šetření, ve které bude majetkový prospěch získaný trestnou činností označen jako výnos.

Výsledek finančního šetření:

- majetkový profil obviněného, ze kterého bude zřetelné, která část jeho majetku byla získána legálně (tento majetek lze využít pro účely trestu propadnutí náhradní hodnoty, propadnutí majetku a k náhradě škody způsobené trestným činem) a která trestným činem (lze použít pro účely trestu (ochranného opatření) propadnutí věci a jiné majetkové hodnoty nebo zabránění

DĚKUJI ZA POZORNOST

Dr. Ján Šugár, CSc.,

Vysoká škola finanční a správní, ú.z.

Tel. 606 435 015, mail: jan.sugar@volny.cz